

Poliisihallituksen asiantuntijalausunto eduskunnan hallintovaliokunnalle asiassa HE 175/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle eurooppalaisista sähköisten todisteiden esittämismääräystä ja säilyttämismääräystä koskevaksi lainsäädännöksi

Lausuntopyyntö ja asian tausta

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Poliisihallitukselta kirjallista asiantuntijalausuntoa ja asiantuntijan kuulemista hallituksen esityksestä 24.2.2026 pidettävään hallintovaliokunnan kokoukseen.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki eurooppalaisista esittämismääräyksistä ja eurooppalaisista säilyttämismääräyksistä sähköisten todisteiden hankkimiseksi rikosoikeudellisissa menettelyissä ja laki nimettyjen toimipaikkojen nimeämistä ja laillisten edustajien nimittämistä koskevista yhdenmukaistetuista säännöistä sähköisten todisteiden keräämiseksi rikosoikeudellisissa menettelyissä.

Esityksen tarkoituksena on antaa sähköisten todisteiden rajat ylittävää hankkimista koskevaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta täydentävät säännökset ja panna täytäntöön menettelyä koskeva direktiivi.

Esityksen mukaan eurooppalaisen esittämismääräyksen ja eurooppalaisen säilyttämismääräyksen antamiseksi toimivaltaisia viranomaisia Suomessa olisivat pääsääntöisesti esitutkintaviranomaiset. Syyttäjä tai tuomioistuin vahvistaisi määräykset. Suomeen tulevien määräysten täytäntöönpanomenettelyssä toimivaltainen viranomainen olisi pääsääntöisesti poliisi, mutta myös oikeusviranomaisten läsnäolo menettelyssä olisi tarvittavilta osin varmistettu. Seuraamusten määräämisen osalta toimivaltainen viranomainen olisi Poliisihallitukseen perustettava seuraamuskollegio.

Lausunto

Käsillä olevaa hallituksen esitystä voidaan pitää pääosin sääntelyä selkeyttävänä ja eheyttävänä sekä kokonaisuutena kannatettavana.

Hallituksen esityksellä tuetaan tavoitteita rikostorjunnan (sis. rikosten estäminen, paljastaminen ja selvittäminen) ja rikostiedustelun vahvistamisesta. Kyse on edellä mainittujen osa-alueiden näkökulmasta ajankohtaisesta aiheesta, sillä sähköisessä muodossa oleva tiedon määrä on kasvanut merkittävästi ja sen saatavuuteen rikosprosessin todistusaineistoksi on liittynyt haasteita jo useiden vuosien ajan. Yhtä lailla rikollisuus ja siihen liittyvät uhkat ovat kansainvälistyneet. Edellä sanottu huomioon ottaen ns. e-evidence asetuksen tavoitteet ovat erittäin kannatettavia ja oikein toteutuessaan voivat mahdollistaa sähköisen todistusaineiston nykyistä paremman saatavuuden sekä vaikuttaa todistusai-

neiston toimittamisen luotettavuuteen ja nopeuteen. Poliisi käsittelee nykyisin keskusrikospoliisin arvion mukaan vuosittain pelkästään Suomesta lähetettäviä tietopyyntöjä yli 4000 kappaletta, joten asiassa on työmäärällisesti kyse merkittävästä resurssien käytöstä. Edellä mainittu lukumäärä koskee ainoastaan keskusrikospoliisin käsittelemiä tietopyyntöjä, jonka lisäksi myös poliisilaitokset toimittavat tietopyyntöjä suoraan palveluntarjoajille.

Tietopyynnöillä tavoiteltava tieto on merkityksellisessä asemassa rikostorjunnan ja -tutinnan kannalta. Pyyntöillä saatavat tiedot ovat olennainen osa rikoksen selvittämistä ja kyselyitä tehdään usein esitutkinnassa tai rikoksen ja uhkien estämiseksi. Kyseiset tiedot ovat usein rikosepäilyä koskevan näytön ja todistelun kannalta oleellisia kohdennettaessa rikosvastuuta ja etsittäessä osallisia epäiltyyn rikokseen tai selvittäessä henkilöön liittyviä muita seikkoja. Esityksessä mainittujen tietojen saamista laaja-alaisesti esitutinnan piiriin voidaan pitää tärkeänä edellä mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi.

Edellä mainittujen kannatettavien lähtökohtien yhteydessä on myös huomattava sääntelyn toisen suuntaiset vaikutukset. Nykyisin poliisin esimerkiksi internetin palveluntarjoajille tekemät tietopyynnot ovat tyypillisesti sellaisia, jotka poliisi on voinut tehdä itsenäisesti esimerkiksi jonkun internetin palvelua käyttäneen henkilön tiedon saamiseksi. Vaikka menettely on perustunut vapaaehtoisuuteen ja siihen on liittynyt toisinaan epävarmuuksia, niin vakiintuneet käytännöt ja hyvä yhteistyö internetin suurimpien palveluntarjoajien kanssa on varmistanut tietopyyntöjen hyvän laadun sekä prosessin joutuisuuden ja oikeusvarmuuden. Uuden lainsäädännön myötä prosessi tiedon saamiseksi tulee edellyttämään poliisin tekemää pyyntöä syyttäjälle tai tuomioistuimelle. Muun muassa pyyntöjen käsittelyn prosessi käyttäen tarkoitukseen suunniteltua hajautettua tietojärjestelmää sekä pyyntöjen kääntäminen vastaanottajan vaatimille kielille tekee tietojen pyytämistä kokonaisuutena aiempaa raskaamman ja mahdollisesti hitaamman prosessin. Toiminallisesti merkittävässä roolissa tulee olemaan se millainen tekninen hajautettu järjestelmä esittämismääräysten käsittelyä varten luodaan ja voidaanko esimerkiksi poliisin ja oikeusviranomaisten väliset työnkulut toimeenpanna tätä samaa hajautettua järjestelmää hyödyntäen. Edellä kuvatut vaikutukset koskevat niin poliisia kuin mainittuja viranomaisia ja muita asiaan liittyviä toimijoita.

Lisäksi on huomattava, että sääntely ei ole täysin kattavaa ja sen ulkopuolelle jää poliisi-toiminallisesti merkittävää yhteistyötä, sillä asetus koskee nimenomaisesti vain todisteiden hankintaa ja vain asetuksessa määritellyiltä palveluntarjoajilta. Siten oikeusapumennettelyn merkitys jää edelleen olennaiseksi.

Lopuksi

Käsillä olevassa hallituksen esityksessä ja sen taustalla olevassa EU-direktiivissä ja asetuksessa on kyse esitutkintaviranomaisen ja poliisin kannalta merkittävästä vastuusta työmäärän kasvun ja resurssien käytön kannalta. Vaikka kansainvälisen sääntelyn vaatimia edellytyksiä toteutetaan yhdessä muiden viranomaisten ja toimijoiden kanssa, käy-

tännön vaikutukset erityisesti poliisille ja muille rikosprosessiketjun toimijoille ovat huomattavat. Kyse on melko tyypillisestä tilanteesta EU-sääntelyn kansallisen implementoinnin yhteydessä.

Edellä mainitusta lähtökohdasta käsin olisi perusteltua, että velvoitteiden lisääntyminen otettaisiin huomioon myös poliisin resursoinnissa. Riittävien resurssien takaamisella voidaan lisäksi pienentää riskejä sille, että aiempaa raskaammalla prosessilla olisi haitallisia vaikutuksia rikosprosessin sujuvuuteen ja tuloksellisuuteen.

Mikko Kiiski, poliisitarkastaja

Automaattisesti päivittyvä allekirjoitusfraasi. Älä poista tätä kenttää, jos allekirjoitat asiakirjan sähköisesti.

Liitteet

Jakelu

Eduskunnan hallintovaliokunta

Tiedoksi

Poliisihallitus/esikunta

Poliisihallitus

Vuorimiehentie 3, PL 1000, 02151 Espoo

kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi

Puhelin +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780, poliisi.fi